

Stine Liv Johansen, Aarhus universitet

stineliv@imv.au.dk

Seere i bleer – en undersøgelse af småbørns møde med de levende billeder

Jeg kender¹ en dreng, som da han var to år, hver aften insisterede på at sove sammen med en eller flere plastic-gravkøer og damptromler. Nu var det ikke bare tilfældige gravkøer og damptromler, men Grab og Tromle², to af figurerne fra filmene om Byggemand Bob, som på det tidspunkt var hans absolutte favorit. Længe var det hans yndlingslegetøj, og da der ved juletid kom en ny figur i samlingen tog han den med ind til de andre og præsenterede dem behørigt. ”Nu er Tip³ kommet”, sagde han og viste den røde figur med ansigt og larvefødder frem.

En pige, som endnu ikke var fyldt to, skulle hver aften inden sengetid have læst højt af helt op til fem bøger om den lille tegneserie-alf Cirkeline⁴, samtidig med at hun arrangerede sig med en række forskellige tøjdyr, der forestillede Cirkeline og hendes to bedste venner, musene Ingolf og Frederik. Og en dreng på 20 måneder stod en aften foran tv og hoppede op og ned, mens han, hver gang der var rulletekster, forventningsfuldt kaldte på Bamse⁵, i håb om at det var ham, der tonede frem på skærmen. Og på samme måde er der mange andre børn, der læser blade og bøger med figurerne, de kender fra tv, og på deres værelser er der sengetøj, papkasser, plakater, spil, CD-rom'er og figurer i plys og plastic, hentet fra tv og filmens verden.

Alt dette er eksempler på, hvordan de elektroniske medier og ikke mindst en masse forskelligt medierelateret merchandise spiller en rolle for selv ganske små børn i deres hverdagsliv og som en væsentlig del af deres omgang med historier og narrativer. Hidtil har børn under skolealderen været en lidt overset gruppe i medieforskningen, og studier

---

¹ Eksemplet her er ikke taget fra mit undersøgelsesmateriale, men stammer fra min egen søn.

² På engelsk: Scoop og Roley.

³ På engelsk: Muck.

⁴ Cirkeline er en klassisk figur fra Danmarks Radio, som har optrådt i tegnefilm helt tilbage fra slutningen af 1960'erne.

⁵ Også en klassisk tv-figur fra Danmarks Radio.

af børn under tre år har været stort set fraværende⁶. Årsagerne til dette kan være mange. Den formentlig mest betydningsfulde antager jeg er en forestilling om, at småbørn i den aldersgruppe slet ikke har et mediebrug, der er værd at beskæftige sig videnskabeligt med. Dette kunne blandt andet bunde i en stadigvæk meget udbredt forestilling om kognitive og sociale mangler hos det lille barn, blandt andet understøttet af forestillinger hentet hos Piaget (1959/1926) om at børn ikke besidder sociale kompetencer, idet disse antages primært at være baseret på den sproglige udvikling, før syv-otte års alderen⁷. Opfattelsen af barndommen som en mangelsygdom er dog blevet voldsomt udfordret af det nye barndomsparadigme (især, men bestemt ikke udelukkende, repræsenteret af James, Jenks og Prout, blandt andet 1999), der forstår barndom som en historisk og kulturelt betinget kategori, og børn som aktive, meningsskabende aktører i sociale og samfundsmæssige strukturer. Udviklingen i barndomsforskningen er for så vidt forløbet parallelt med udviklingen i medievidenskaben, der med fremkomsten af mere modtagerorienterede metoder (receptionsanalyse, medieetnografi) har sat større fokus på den aktivt betydningsdannende proces, der finder sted hos brugeren af forskellige medier. At småbørns mediebrug dog stadig er et underbelyst felt, kan måske forklares med manglende lyst til at opfatte ”uskyldige” toddlers som mediebrugere og dermed også forbrugere.

Udgangspunktet for dette projekt er, at for mange børn begynder tv og andre medier at spille en betydelig rolle i alderen mellem et og tre år. I løbet af denne periode vil mange børn udvikle vaner og præferencer i forhold til bestemte tv-programmer, genrer og koncepter og der finder en socialisering sted, der indebærer at barnet i samspil med sine omgivelser – først og fremmest familien – konstituerer sig og konstitueres som tv-seer. Jeg antager desuden at denne tidlige socialisering i forhold til medierne også er ensbetydende med forbrugersocialisering, idet hele mediesystemet er vævet sammen af både kulturelle og kommercielle tilbud, der indbyrdes påvirker og betinger hinanden. Både produkter fra public-service kanalerne og fra de kommercielle kanaler er hæftet op på en lang række merchandise-produkter, som har indflydelse på børnenes hverdag og

---

⁶ En af de få, der har beskæftiget sig med feltet er Daphna Lemish (Lemish (1987)), Lemish & Rice (1986))

⁷ Problematikken med undervurdering af de mindste børns sociale kompetencer beskrives blandt andet hos Løkken 2004.

deres børnekulturelle virkelighed, blandt andet i kraft af deres betydning for børnenes legekultur. Brugen af medieprodukter samt alt hvad dertil hører er dermed i centrum for mit forskningsprojekt, der har til formål at undersøge denne meget underbelyste gruppe af mediebrugere. Dels for at sætte fokus på den tidligste socialisering i forhold til mediekulturen og dels via dette fokus i højere grad skabe forståelse for, hvordan børn i det hele taget lever med medier. På den måde kan projektets resultater forhåbentlig medvirke til en mere nuanceret diskussion af området som, på trods af den manglende forskningsmæssige interesse for feltet, er genstand for mange normative vurderinger og hverdags-diskussioner, både i offentlige og private sammenhænge.

Beskrivelse af projektet

I dette paper vil jeg beskrive projektet og mine foreløbige resultater, hvorefter jeg vil opridse projektets design og metode. Herefter vil jeg sætte fokus på hvad mine metodiske valg og erkendelsesinteresser betyder for opfattelsen af begrebet børneperspektivet, som har været et af kodeordene i den nyere børneforskning, men som jeg mener, kan trænge til et epistemologisk og metodologisk serviceeftersyn.

Mit projekt har til formål at beskrive og undersøge småbørns (halvandet til tre år) omgang med (især) elektroniske medier og medierelateret legetøj og merchandise⁸. Jeg fokuserer især på tv og video/dvd, idet det primært er disse medier, sammen med bøger, børnene anvender⁹. Undersøgelsen er tilrettelagt som et etnografisk baseret studie af børnenes brug af medier i hverdagslivet – hvilket i praksis vil sige i hjemmet¹⁰. Børnene bor i forskellige dele af Danmark, i familier med forskellig sammensætning og uddannelsesniveau, men de er alle sammen almindelige, danske børn uden specielle

---

8 For en diskussion af sammenhængen mellem forskellige produkter, se for eksempel McAllister & Giglio 2005.

9 Jeg bruger begrebet tv-sening om både decideret broadcast tv samt om video/DVD-sening. I de fleste familier er ”brugergrænsefladen” tv-skærmen i begge situationer, mens man i en enkelt familie, jeg har besøgt, så DVD på en bærbar computer, men dog i samme rum og i nogenlunde samme position som familiens tv var placeret.

10 Jeg antager at der i nogen grad kan forekomme mediebrug uden for hjemmet, for eksempel i daginstitutionen, samt at der kan forekomme betydningsdannende processer hvor mediebrugen spiller en rolle (her tænker jeg for eksempel på rolleleg eller indkøbssituationer), men projektets empiriske del er altså, af praktiske og tidsmæssige årsager, afgrænset til børnenes private hjem.

vanskeligheder¹¹. Undersøgelsen omfatter otte børn, som jeg følger fra de er cirka halvandet til de er cirka tre år. Jeg har indtil nu besøgt hvert barn tre gange, primært om eftermiddagen, på det tidspunkt hvor børnene normalt ser tv. I et par af familierne fik jeg ligeledes lov til at komme på besøg lørdag eller søndag morgen. Når børnene er omkring tre år, hvilket vil sige fra efteråret 2006, besøger jeg dem igen og gennemfører en række lignende observationer, samt interviews med deres forældre. Konkret opholder jeg mig sammen med børnene under observationerne, og indtager en deltagende position, uden på nogen måde at forsøge at "go native" i forhold til mine informanter. At fastholde en voksen position gør mig i stand til at interagere med børnene på måder, som kan bibringe mig nyttig information, for eksempel at sidde sammen med børnene og tale om indholdet på tv, eller at læse højt for dem eller lege med deres legetøj.

Seere i bleer

Omdrejningspunktet for mine undersøgelser er børnenes socialisering som tv-seere. Dette indebærer, at det er samspillet mellem barnets reception og betydningsdannelse i forhold til konkrete, specifikke medietekster og de rammer og strukturer, der betinger deres sening, der har min interesse. Jeg er på den ene side interesseret i det enkelte barns reaktioner i den konkrete situation, mens jeg på den anden side, i min analyse, forholder dette til de fysiske, sociale og symbolske rammer, der omgiver barnet. Det er væsentligt i denne sammenhæng at understrege, at børnenes deltagelse i disse symbolske og kulturelle rammer sker før barnet har et eksplicit talesprog.

Jeg forstår tv-sening og forbrug som to sider af samme sag, der ikke kan adskilles, hverken receptions-mæssigt eller strukturelt. Når barnet ser tv eller 'bruger' medier, tager det samtidig del i et forbrug, idet tv-programmet/filmen/computerspillet i sig selv er en forbrugs-vare og idet der til disse varer knytter sig en lang række af andre produkter, især merchandise og legetøj. Brugen af dette er både betinget af de strukturer barnet udsættes for (eksempelvis reklamer omkring programmer og i særlig grad familien som strukturel

---

¹¹ Lignende undersøgelser af for eksempel børn med anden etnisk baggrund end dansk kunne være yderst interessante, men er altså fravalgt inden for dette projekts rammer.

og social institution) og af barnets egen aktive deltagelse i for eksempel leg med disse produkter.

I min forståelse af socialisering er jeg blandt andet inspireret af Corsaro (1992), som med begrebet *interpretive reproduction* (fortolkende reproduktion) beskriver, hvordan børn via meningsskabende processer aktivt tager del i kulturel reproduktion, både i sammenhæng med de voksne der omgiver dem og ikke mindst i de forskellige kammeratskabskulturer de indgår i. Corsaro lægger især vægt på at disse processer finder sted i uadskillelige sociale systemer, og at det altså ikke er et spørgsmål om at et individuelt barn gennem læreprocesser tilegner sig kundskab fra en autonom voksenverden, men derimod om, at børn – og dette er især tydeligt, siger Corsaro, i forbindelse med studier af førskolebørn – skaber og deler kultur gennem konkret praksis. Samme argument kan siges at understøttes af Palludan (2005).

Tv-sening som socialt fænomen

Jeg nærmer mig fænomenet fra flere forskellige vinkler, for derigennem at skabe et billede af hvordan disse ting hænger sammen. En af de vinkler, der indtil videre har været fremtrædende i mit empiriske materiale, er at tv-sening for småbørn er en udpræget social foreteelse. Hvis de selv kan bestemme, skal de øvrige medlemmer af familien helst være fysisk tilstede, mens tv er tændt, ligesom flere af dem nyder at have tæt fysisk kontakt med deres forældre under seningen. Hvis dette ikke er tilfældet, og forældrene befinder sig i et andet rum, vil børnene typisk bevæge sig ind og ud af stuen, for at holde kontakten med dem ved lige, og eksempelvis fortælle om hvad de oplever og ser. Det kan også være andre hændelser i rummet, der tiltrækker børnenes opmærksomhed, hvorved det i perioder kan være svært at definere barnets aktiviteter som 'tv-sening'. Ligeledes kan den fysiske kontakt være langt vigtigere end medieindholdet, hvilket kommer til udtryk når børnene deltager i tv-sening som familieaktivitet (for eksempel fredag aften), hvilket de ofte meget gerne vil, selvom programindholdet tydeligvis ikke henvender sig til dem, og antageligvis heller ikke appellerer til dem. Også på det mikro-sociale niveau kan man iagttage at børnene er i samspil med deres omgivelser og bruger dem aktivt: det forekommer for eksempel ofte at det lille barn søger øjenkontakt med forældrene – eller

den voksne, der er til stede, hvilket i nogle situationer under mine observationer er mig – i umiddelbar forlængelse af at de har set på tv. Den typiske reaktion fra den voksne i sådanne situationer er at bekræfte barnet i dets observation ved enten at smile og nikke eller ved verbalt at beskrive det, barnet ser¹².

Bevægelse

Tv-sening er for små børn ikke begrænset til stillesiddende observation foran en tv-skærm. Børnene er ofte i bevægelse, og flytter sig rundt i og ud af rummet, mens de forholder sig til en mængde andre personer og genstande. For at begribe og beskrive disse bevægelser, og for blandt andet at kunne klarlægge hvornår børnenes opmærksomhed rettes mod tv'et, arbejder jeg med det analytiske begreb *attention*. Med dette begreb forsøger jeg at skabe mening i de til tider meget kaotiske situationer, jeg har oplevet under mine observationer, hvor børn og øvrige familiemedlemmer bevæger sig ind og ud af rummet, og har gang i adskillige aktiviteter på samme tid. Strandell (1994) bruger begrebet ”orientering” til at forstå disse processer og bevægelser, hvilket jeg finder meget anvendeligt, blandt andet fordi det også betoner barnets aktive meningsskabende rolle i de sociale, narrative, fysiske og kropslige processer, der finder sted i en familie, der blandt mange andre aktiviteter også ser tv.

Brug af genstande

Børnene forholder sig til en række genstande, både mens de ser tv og i deres liv i øvrigt. En del af disse genstande har form af legetøj, og af dette er meget i en eller anden grad relateret til et tv-program og/eller en film. Jeg forstår dette udbud af merchandise som en udvidelse af tv-teksten, blot i en anden modalitet. Den multi-modale begrebsramme har jeg hentet hos Kress og van Leeuwen (Kress/van Leeuwen 1996, Kress 1997 og van Leeuwen 2005):

---

¹² Begrebet *joint visual attention*, som omhandler den situation hvor barnet begynder at følge den andens (for eksempel forældrens) blikretning, kan i nogen grad bruges til at beskrive dette fænomen, og er beskrevet inden for nyere spædbørnsforskning (blandt andet Butterworth 1995).

Children make meaning in an absolute plethora of ways, with an absolute plethora of means, in two, three or four dimensions. Different ways of meaning making involve different kinds of bodily engagement with the world – that is, not just sight as with writing, or hearing as with speech, but touch, smell, taste, feel. (Kress 1997).

Denne udvidelse af tekstbegrebet kommer empirisk til udtryk i børnenes brug af legetøj og merchandise. Maskinerne fra Byggemand Bob, som skal med i seng om aftenen og Cirkeline-dukkerne, som er med, når der bliver læst historie, er begge eksempler på dette. Blandt de halvandet-årige børn er det dog ikke særlig hyppigt forekommende, men jeg mener at kunne se at det især forekommer hos de børn, der er trænede seere og kan genkende og sætte ord på figurerne, når de optræder i andre modaliteter. Derfor har jeg en forventning om, at det vil forekomme oftere når børnene bliver lidt ældre, også fordi de så samtidig formentlig vil råde over et større udbud af merchandise. Flere af børnenes forældre giver udtryk for, at merchandise ikke er noget de ønsker at købe, før børnene selv giver udtryk for at de ønsker sig det, hvilket også understøtter denne antagelse. Dette er også et af flere områder, hvor det er tydeligt at se, at det spiller en meget stor rolle for børnenes medie- og legetøjsbrug om de har ældre søskende, og om der derfor findes flere genstande af den type i hjemmet.

Teksten

Overordnet set er der individuelle forskelle i brug og præferencer blandt børnene i undersøgelsen, hvilket blandt andet i høj grad er betinget af familiens mediebrug i det hele taget og især af, om barnet har ældre søskende, så der i forvejen er et forbrug af børne-tv og –film i familien. Der er dog sammenlignelige parametre og elementer i teksterne, der tiltrækker børnene på tværs af disse forskelle. Et af de tværgående mønstre er at der er bestemte narrative, visuelle og auditive elementer, som børnene retter deres opmærksomhed i mod. For det første er det generelt at børnene tiltrækkes af scenskift, jingler og musik. Generelt spiller det auditive aspekt af tv-teksten en meget stor rolle, og børnene tiltrækkes ofte af lyde, selvom tv'et er uden for deres synsfelt. Også andre lyde, som for eksempel biler der kører og dytter eller en barnestemme eller karakterer der kommer ind på eller forlader scenen og siger ”Hej hej”, ”Goddag” og ”Farvel” er typisk

elementer, børnene godt kan lide. Endelig er alle børn i min undersøgelse interesserede i dyr af forskellig art, hvad enten de er levende, dukker eller animerede.

Desuden tiltrækkes deres opmærksomhed af korte narrative forløb, enten inde i et program (som for eksempel en sekvens i *Teletubbies*) eller omkring programmer, såsom trailere før og efter film og programmer. Disse korte narrativer (som ofte er reklamer af en eller anden art, men som typisk består af narrative forløb) passer til børnenes fortolkningsmæssige repertoire, måske på grund af deres længde og overskuelighed. I hvert fald ser det ud til, at børnene er i stand til at skabe mening af dem og de fascineres af dem i stor stil. For eksempel er det ganske typisk at børnene er meget opmærksomme på programmet, lige når det starter, hvorefter de mister interessen for det, for så at vende tilbage lige omkring det tidspunkt, hvor det slutter. Ofte er det også sådan, at de korte trailere eller programpræsentationer har referencer til enten figurer eller specifikke genre-karakteristika, som børnene kender og nyder at genkende. Dette viser, at det ikke bare er den enkelte isolerede tekst, men medie-flowet som sådan, der har mening, og at genkendelsen af karakterer og genre-karakteristika bevæger sig over forskellige modaliteter¹³.

Metode

Methodisk benytter jeg mig af forskellige former for observationer, med dv-kamera, med blok og blyant samt deltagende observation med efterfølgende noteskrivning. Herudover interviewer jeg børnenes forældre for at få indblik i børnenes mediebrug i andre situationer, end når jeg er til stede. At det har været nødvendigt for mig at inddrage børnenes forældre som en slags sekundære informanter, har rettet min opmærksomhed mod både min og deres rolle i indsamlingen, eller om man vil: produktionen af de data, der udgør kernen i min undersøgelse, samt relateret til børnenes mediebrug, reception, betydningsdannelse og socialisering i forhold til medierne.

Jeg har den grundlæggende antagelse, at forældrene er i stand til – på et helt hverdagsligt og common sense niveau – at sætte sig ind i børnenes oplevelser med medier. Det er en

---

¹³ De lydæssige karakteristika ved flowet i kommercielt tv rettet mod børn analyseres i en kommende artikel af Johansen og Jørgensgaard Graakjær: Børnereklamer i programfladen.

del af at være forælder, at man adskillige gange om dagen forsøger at se verden med sit barns øjne. At deltagerne i min undersøgelse så også var i stand til at forholde sig analytisk distanceret til børnenes mediebrug mener jeg er betinget af, at jeg har brugt meget tid på at forklare dem om, hvad min interesse var. For eksempel har flere af forældrene i vores indledende samtaler givet udtryk for 'at barnet aldrig rigtig så fjernsyn', hvortil mit svar har været, at jeg var interesseret i, hvad de så gjorde, når de opholdt sig i nærheden af et tændt tv. Det er min opfattelse, at denne tilgang har været nem for forældrene at sætte sig ind i, hvorfor de har kunnet bidrage med væsentlig information. Dette er dog ikke blot gældende i forhold til de interviews jeg udførte, men også i de mange uformelle snakke vi havde under mine besøg. For eksempel har det ofte været nødvendigt for mig at bruge forældrene som tolke, når jeg ikke forstod, hvad barnet sagde. Denne tolkning har været en af flere veje ind i mange interessante dialoger, hvor forældrene har fungeret som medfortolkende i forhold til børnenes handlinger. Deres langt dybere og bredere kendskab til barnet og for eksempel dets fortolkningsrammer har givet mig en indsigt, som jeg ikke ellers kunne have opnået.

Børneperspektivet...?

Spørgsmålet er så, hvad dette har af betydning for det børneperspektiv, som jeg, ligesom så mange andre børneforskere, ønsker at forfølge? Først og fremmest mener jeg at det er nødvendigt at afklare ret præcist hvad et sådant begreb indeholder. For det første finder jeg det hensigtsmæssigt at forstå begrebet i flertal; det enkelte barn er ikke (bare) en del af kategorien 'børn', men hvert barn har altså sit perspektiv på den verden, det befinder sig i. Dernæst bør det forstås dynamisk, hvilket også er en konsekvens af min undersøgelses design, hvor jeg netop forsøger at begribe ændringerne i barnets interaktion med og perspektiv på omverdenen over tid. Som sådan kan børneperspektiv(et) med fordel bruges som betegnelse for den måde, barnet går til verden på, og dermed som grundlag for de socialiserings- og læringsprocesser barnet tager del i. Med dette som grundlag bevæger jeg mig væk fra en traditionel opfattelse af børneperspektiv som lig med et legekulturelt perspektiv (Sommer 2005). Jeg finder det mere væsentligt at anlægge et helhedsperspektiv på barnets liv, hvor fokus rettes imod de

processer hvor barnet indgår i aktivt samspil med verden omkring sig; det være sig andre børn, voksne eller medier.

Det er sandsynligvis en illusion at tro, at man som voksen forsker kan foregive at se verden med barnets øjne – dette vil altid allerhøjest være tilstræbt. Til gengæld kan vi forsøge at beskrive og forstå barnets virkelighed, for eksempel ved at undersøge den fra flere vinkler og ved at analysere de diskurser, der omgiver barnet, med barnet selv som udgangspunkt. I den sammenhæng læner jeg mig blandt andet op ad Sommer (2005), der påpeger at børneperspektivet skal opfattes som realistisk at nærme sig, men umuligt at opnå. Ingen forsker kan se gennem en andens øjne, men vi kan gøre hvad vi kan for at indkredse en forståelse af den andens levede liv, i de kontekster det finder sted i.

I dette projekt betyder det, at jeg opfatter mine observationer og mine feltnoter fra den tid, jeg rent konkret har tilbragt sammen med børnene – nede på gulvet eller i sofaen, med børnene på skødet eller på anden måde i tæt interaktion med dem – som mine primære data. Interviewene og de mere uformelle samtaler med forældrene, sammen med tekst- og diskursanalyser af programmer og merchandise, fungerer i den sammenhæng som supplement og perspektivering, og sætter i mange tilfælde mine observationer ind i rammer, uden hvilke det ikke ville have været muligt at skabe mening af dem. Det er derfor vigtigt at påpege at de enkelte elementer i selve data-genereringsprocessen influerer og betinger hinanden, og at jeg blandt andet tager afsæt i mine observationer af børnene som halvandet-årige, når jeg vender tilbage til dem omkring deres tre-års fødselsdag, og blandt andet tilpasser mine interview-guides til det individuelle barn, for at få uddybet specielle ting, jeg har observeret.

Jeg er altså af den opfattelse, at det er trianguleringen af metoder og perspektiver, der skaber den størst mulige tilnærmelse til 'børneperspektivet'. Min opfattelse ligger i tråd med Gulløv/Højlund (2003), der advarer mod at "loyaliteten over for børnenes udsagn medfører en overbetoning af de subjektive forståelser på bekostning af de sammenhænge, som udsagnene relaterer sig til". Børneperspektivet skal altså ikke forstås som en isoleret stemme, men derimod som en del af en større sammenhæng. Dette er, for at vende tilbage

til udgangspunktet, en naturlig konsekvens af at opfatte barndom som en konstrueret kategori og børn som sociale og kulturelle aktører, som bestandigt udvikler og reformulerer deres perspektiv på verden omkring dem, herunder de medier, der spiller en rolle som en del af deres hverdagsliv.

Litteratur

Alasuutari; Pertti 1995: *Researching Culture. Qualitative Methods and Cultural Studies*. Sage

Arendt Rasmussen, Tove 1995: *Actionfilm og drengekultur*. Institut for kommunikation, Aalborg Universitet

Buckingham, David 2003: *After the Death of Childhood*. In: Tidsskrift for Børne- og Ungdomskultur 46

Butterworth, George 1995: *The Self as an Object of Consciousness in Infancy*. In: Philippe Rochat (Ed.): *The Self in Infancy, Theory and Research*. Elsevier.

Corsaro, William A. 1992: Interpretive reproduction in Children's Peer Cultures. In: *Social Psychology Quarterly*, Vol. 55, No. 2, 160-177

Corsaro, William A. 2005: *The Sociology of Childhood* (2. ed.). Pine Forge Press, CA.

Gulløv, Eva 1999: *Betydningsdannelse blandt børn*. Hans Reitzels Forlag, Copenhagen

Gulløv, Eva og Susanne Højlund 2003: *Feltarbejde blandt børn. Metodologi og etik i etnografisk børneforskning*. Gyldendal

Hake, Karin 1998: *Barn og unges fjernsynsverden*. Universitetsforlaget, Oslo

Hallgaard Christensen, Peter, Elisabeth Hansen og Hans Vejleskov 1997: *Det narrative. Fra metapsykologi til puslebord*. Skrifter fra Center for Småbørnsforskning, Kroghs Forlag

Hviid Jacobsen, Michael & Søren Kristiansen 2004: Den moralske dimension i deltagende observation – Sociologisk feltarbejde og forskning i, om og mellem mennesker. I: *Sociologi i dag*, årg. 34, nr.1

James, Allison, Chris Jenks & Alan Prout 1999: *Den teoretiske barndom*. Socialpædagogisk bibliotek, Gyldendal

Jansson, André 2001: *Image culture : media, consumption, and everyday life and reflexive modernity*. Dept. of Journalism and Mass Communication, Göteborg University

Kress, Günther & Theo van Leeuwen 1996: *Reading Images. The Grammar of Visual Design*. Routledge

Kress, Günther 1997: *Before Writing. Rethinking the paths to literacy*. Routledge, London

Lemish, Daphna 1987: Viewers in Diapers: The Early Development of Television Viewing. In: Thomas R. Lindlof (ed.): *Natural Audiences: Qualitative Research of Media Uses and Effects*, Ablex Publishing Company, New Jersey

Lemish, Daphna & Mabel L. Rice 1986: Television as a talking picture book. In: *Journal of Child Language*, Vol. 13. London.

Løkken, Gunvor 2004): *Toddlerkultur. Om ett- og toåringers sosiale omgang i barnehagen*. Cappelen Akademisk Forlag. Oslo.

van Leeuwen, Theo 2005: *Social Semiotics. An Introductory Textbook*. Routledge.

McAllister, Matthew P. & J. Matt Giglio 2005: The Commodity Flow of Children's Television. In: *Critical Studies in Media Communication*, Vol. 22. Routledge

Mouritsen, Flemming 1991: *Drengelig og actionmen. Debathæfte til videoen om drenges vilde leg – det er livet det handler om*. Foreningen Vildskud.

Olesen, Jesper 1999: Dreng ser video. Forbindelser mellem tekst, seer og kontekst i en vennegruppe. I: *Tidsskrift for Børne- og Ungdomskultur* 40.

Olesen, Jesper 2003a: Børn, forbrug og mobiltelefoner: Den sociale konstruktion af behovet for mobiltelefoner blandt børn. I: *Tidsskrift for Børne- og Ungdomskultur* 46

Olesen, Jesper 2003b: *Det forbrugende barn*. Hans Reitzels Forlag, Copenhagen

Palludan, Charlotte 2005: *Børnehaven gør en forskel – et pædagogisk-antropologisk hverdagslivsstudie af differentieringsprocesser*. Ph.d.-thesis. Danmarks Pædagogiske Universitet

Rochat, Philippe 2003: *Det lille barns verden*. Socialpædagogisk Bibliotek, Hans Reitzels Forlag

Rønholdt, Helle et.al. 2003: *Video i pædagogisk forskning – krop og udtryk i bevægelse*. Institut for Idræt, Københavns Universitet og Forlaget Hovedland.

Rönnerberg, Margareta 1996: *TV-tittande som dialog. På väg mot en symbolisk-interaktionistisk TV-teori*. Department of Cinema Studies, University of Stockholm.

Sommer, Dion 2005: *Barndomspsykologi. Utveckling i en förändrad värld*. Runa Förlag

Stern, Daniel 2003: *Spædbarnets interpersonelle univers*. Hans Reitzels Forlag

Strandell, Harriet 1994: *Sociala mötesplatser för barn. Aktivitetsprofiler och förhandlingskulturer på daghem*. Gaudeamus, Helsinki.